
Mojca Šorli

**Jezikovna sredstva v funkciji vrednotenja: dejstva in implikacije o
*feminizaciji***

objavljeno v:

Jerca Vogel (ur.): *Slovenščina – diskurzi, zvrsti in jeziki med identiteto in funkcijo. Obdobja 39*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2020.

<https://centerslo.si/simpozij-obdobja/zborniki/obdobja-39/>

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2020.

JEZIKOVNA SREDSTVA V FUNKCIJI VREDNOTENJA: DEJSTVA IN IMPLIKACIJE O *FEMINIZACIJI*

Mojca Šorli

Filozofska fakulteta, Ljubljana

Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede, ZRC SAZU, Ljubljana

mojca.sorli@zrc-sazu.si

DOI:10.4312/Obdobja.39.359-367

Prispevek naslavlja vprašanja rabe spolno zaznamovanih jezikovnih sredstev in spolnih reprezentacij v kontekstu razmišljanj o spolno občutljivi rabi jezika na primeru leksema *feminizacija*. Korpusna analiza konvencionalne rabe kaže, da je beseda pretežno zaznamovana, in sicer z odstopanjem od nevtralne rabe na ravni vrednotenjskega pomena in družbenih konotacij, čeprav v splošnem javnem diskurzu in celo v leksikografski obravnavi pogosto ni zaznati zavedanja o tem.

spolno občutljiva raba jezika, vrednotenje, funkcionalnost, diskurz, parlament, tvit, spolna identiteta

Taking as an example the word *feminization*, the article addresses gendered language and sexual representations relating to reflections on the gender-sensitive use of language. A corpus analysis of conventional usage shows that the word is predominantly marked in terms of its evaluative meaning and social connotations, although there is limited awareness of this in either general public discourse or its lexicographic treatment.

gender-sensitive language use, evaluative meaning, function, discourse, parliament, tweet, sexual identity

1 Uvod

Silvia je namreč nov primer nevidne revolucije na Novi Zelandiji: **feminizacije** oblasti. Naj bo politika, pravo ali gospodarstvo, povsod so ženske prevzele krmilo v svoje roke. Leta 1999 so Kijiji, kot si pravijo Novozelandci, prepustili vodenje države voditeljici laburistov Heleni Clark. Kot premierka je zamenjala konservativno Jenny Shipley, prvo žensko na položaju premiera v zgodovini države. (*Dnevnik* 2002 v: Gigafida 2.0)

Gornji citat zgovorno povzema vidike jezikovne rabe, ki nas zanimajo v pričujočem prispevku. Posreduje namreč kompleksen preplet v delovanju leksikalnega in besedilno-diskurzivnega pomena ter načine, na katere se ustvarja besedilna kohezija skozi pragmatična jezikovna sredstva, kot je semantična prozodija oz. vrednotenjski pomen (Sinclair 1996, 2004; Louw 1993; Hunston 2010; Partington idr. 2013; za slovenščino npr. Šorli 2014, 2020). Na primeru tega besedila je mogoče nasloviti oba osnovna vidika, ki zadevata temo t. i. spolno občutljive rabe jezika (v nadaljevanju SORJ) s perspektive, ki jezikovni sistem razume predvsem kot sistem potencialnih

izbir, ne danosti. Prvi je vidik jezikovne rabe, torej načini, na katere ženske, moški in ne nazadnje transspolne osebe uporabljajo določena jezikovna sredstva bodisi v skladu bodisi v nasprotju s prevladujočo normo, drugi pa se osredotoča predvsem na reprezentacije spolov¹ (seksizem in spolni stereotipi). Oba naj bi bila kot prostora družbenega opomenjanja odprta za jezikovno intervencijo s ciljem doseči večjo enakost spolov oz. spolnih identitet. Čeprav je spol tu obravnavan predvsem kot jezikovna oblika (torej jezikovnosistemska sredstvo) in pretežno vezan na sociolingvistični pristop, spolna identiteta pa je tesneje povezana z analizo diskurza, med njima pravzaprav ni mogoče potegniti absolutne ločnice, saj se slednja opomenja prav z rabo jezikovnih sredstev. Jezikovni sistem se realizira šele v rabi s konkretno izbiro govorca/pisca, do tedaj je le potencial, še zlasti to velja za vrednotenje. Ob tem se pri razumevanju obeh vidikov pojavljata (vsaj) dva strokovna pogleda: prvi je tradicionalen in SORJ prevladujoče pojmuje kot poseg v jezikovni sistem slovenščine, ki z izpostavljanjem spola in spolne identitete ogroža funkcionalnost jezika, drugi promovira omenjeno prepričanje, da jezikovnega sistema ni mogoče ločevati od govorca ali govorce in jezikovne rabe, saj jezik ni le odraz družbenih identitet, temveč ključno sredstvo njihovega vzpostavljanja in bodisi utrjevanja bodisi odpravljanja družbenih neenakosti (tudi v slovenskem prostoru so se s temi vprašanji že ukvarjali, npr. Kranjc, Ožbot 2013; Kranjc 2019; Gorjanc 2017; Perger 2016). Čeprav v prispevku izhajamo iz jezika kot diskurza in ne jezika kot jezikovnega sistema – pri SORJ gre predvsem za jezikovno vedénje, manj za jezikovno védenje –, je jezikovni sistem zaobjet v vsaki razpravi o rabi, kar dokazuje med drugim vse bolj aktualno naslavljanje problematike nevtralnosti moškega (slovničnega) spola in še posebej leksikografska praksa, saj prav ta kliče po kritični obravnavi ustaljenih pristopov.

2 Spolna (ne)nevtralnost in ospoljene reprezentacije v javnem diskurzu: primer feminizacija

Naše izhodišče je, da jezikovnih dejstev v povezavi z nevtralnostjo (spola) ni, pač pa gre zlasti za interpretacijo družbenih dejstev (družbena razmerja moči). Na tem mestu smo zato korpusno analizirali rabo leksema – uslovarjene leksikalne enote – *feminizacija* kot primer navidezne nevtralnosti jezika, ki v rabi razkriva močne družbene konotacije in spolne asimetrije. V analizi reprezentacije žensk skozi ta jezikovni izraz se bomo navezali na semantično prozodijo, ki je tesno povezana z vrednotenjskim oz. pragmatičnim pomenom. Sinclair (1996, 2004) je ugotavljal, da se vsaka pomenska izbira začne prav z izbiro semantične prozodije na najbolj skrajnem robu leksikalne enote pomena, kar vpliva na končno izbiro na ravni kolokacije oz. skladijskega vzorca (*feminizacija poklica, sodstva* itn.), ki naj bi bila tako pogojena s pragmatično (diskurzivno) funkcijo. Leksem ima v SSKJ² dva osnovna pomena, od katerih se prvi občasno preplete z drugim, in dva terminološka pomena. Glede na

1 *Reprezentacijo* razumemo kot ustvarjanje mentalne podobe nečesa z uporabo označevalnih praks in simbolnih sistemov, npr. skozi jezik (Baker 2009: 73). Tu se ukvarjamo le z moškimi in ženskami, ker ponujajo korpusi za zdaj le podatke na podlagi binarne organizacije spolov.

opis bi morali skleniti, da se *feminizacija* v prvem pomenu, ki nas najbolj zanima, rabi nevtravno, saj je ne spremlja nobena slogovna ali zvrstna oznaka:

feminizacija -e ž (á)

1. naraščanje števila žensk v kaki dejavnosti: feminizacija učiteljskega poklica (poudarila M. Š.)

2. prevzemanje ženskih značilnosti, lastnosti: feminizacija moških se je kazala tudi v oblačenju ♦ *biol.* sprememba nekaterih značilnosti moškega organizma v ženske značilnosti; *jezikosl.* proces, v katerem beseda ali oblika, ki ni ženskega spola, preide v ženski spol

Toda kot kažejo raziskave korpusnega gradiva, se beseda pogosto pojavlja v sobesedilnih okoljih, ki jo izpostavljajo kot nekaj negativnega, družbeno nezaželenega oz. povezano z dogodki, dejstvi ali lastnostmi, ki spodbujajo negativne asociacije, s tem pa izgrajujejo negativno prozodijo (gl. tudi Šorli 2012: 98–103). Kot avtoriteta za kodifikacijo jezikovne norme in prostor, kjer se nenehno soočata jezikovni sistem in družbena stvarnost, ima slovar pomembno vlogo, saj se v njem bolj ali manj trajno usidrajo družbeni pomeni, še posebej če kot normo kodira diskriminacijo (Gorjanc 2017: 25).

Namen tukajšnje analize je raziskati rabo tega ospoljenega, torej spolno zaznamovanega abstraktnega samostalnika z ozirom na vrednotenje v različnih vrstah besedil z opazovanjem pozitivne ali negativne semantične prozodije (vrednotenjski pomen), ki jo pridobi v posameznih kontekstih. Zanima nas najprej vrednotenje, povezano s splošno rabo leksema, nato še v prenosniško, žanrsko in zvrstno specifičnih korpusih. S primerjavo med njimi smo želeli obenem ovrednotiti tudi možnosti analize posameznih korpusov glede na tip besedil in metaoznake, ki jih ti vsebujejo. Pozitivno in negativno je tu mišljeno v najsplošnejšem pomenu, saj obstaja znotraj tako polarizirane realnosti širok nabor situacij in scenarijev, ki jih je mogoče podrobneje vrednotenjsko opredeliti. Ker terja tovrstna analiza podrobno branje razširjenih kontekstov, so tudi zgledi v nadaljevanju, kolikor dopušča prostor, ustrezno kontekstualizirani.

2.1 Metodologija

Slovarsko realnost leksema smo primerjali z rabo besede v treh slovenskih korpusih: referenčnem korpusu Gigafida 2.0 (1990–2018) (v nadaljevanju GF2.0), korpusu tвитov Janes Tweet (2013–2017) in govorjenem korpusu parlamentarnih razprav siParl 2.0 (parlament 1990–2018). Janes Tweet ne predstavlja klasičnega javnega diskurza, temveč njegovo manj formalno različico, značilno za sodobne družbene platforme, ki so v izražanju mnenj manj samoomejujoče, zato prinašajo bolj očitno izražene, zlasti negativne vrednotenjske pomene. Analizirali smo konkordance za *feminizacija* v vseh treh korpusih, ki so besedilnozvrstno in žanrsko zelo različni, pri čemer smo v GF2.0 vzorec omejili na 300 zadetkov, druga dva korpusa pa sta imela občutno manj zadetkov (Janes Tweet 70, siParl 2.0 117), zato smo v analizo zajeli vse. Korpus Janes Tweet, ki vsebuje poleg spola v metaoznakah tudi že analizo *sentimenta*, torej negativnega oz. pozitivnega čustvenega odnosa ali stališča govorca oz. govorce do povedanega, je glede na iskane podatke terjal najmanj analitičnega navora. Prav

ob podrobnem branju gradiva v korpusu GF2.0 in zlasti siParl 2.0 se je namreč pokazalo, kako zahtevno je pravzaprav zaradi dinamike govornikov glasov odločanje o tem, ali je posamezna raba *negativna* ali *pozitivna*. Vse pregledane zglede smo označili kot *negativne*, *pozitivne* ali *nevtralne*, v korpusu siParl 2.0 pa je izstopalo vrednotenje, ki smo ga lahko najboljše opisali z *ironično*,² zato smo uvedli še to kategorijo.

Namen je bil sicer vse analize opraviti tudi glede na spol avtorja, vendar to za gradivo iz GF2.0 ni bilo mogoče, saj spol ni označen (pogosto »neznani avtor«), zanesljivo razbiranje spola iz samega besedila pa je mogoče le v redkih primerih. Metaoznake za spol imata korpusa siParl 2.0 in Janes Tweet, kar je za govorne korpuse standardna praksa.³ Za boljši vpogled v rabo in kolokacijsko vedenje analiziranega leksema smo načrtovali tudi pregled kolokatorjev *feminizacije* v vseh treh korpusih, vendar je bilo treba namero zaradi premajhnega števila konkordanc v siParl 2.0 in Janes Tweet opustiti. Ob vse pogostejših tovrstnih analizah zlasti družbenih omrežij velja spomniti, da je premočrtno in avtomatizirano pripisovanje negativnega ali pozitivnega vrednotenja govorniku/tvorcu besedila zaradi »plastenja« oz. »vstavljanja« govornikov glasov brez podrobnejše analize kontekstov problematično – gl. Hunston (2010: 18–19), prav tako Partington idr. (2013: 61–62). Eno je, kakšen vrednotenjski predznak ima besedilno okolje, ki razkriva pojmovanje jedrne besede, drugo pa vrednotenjski okvir, v katerega govorec oz. tvorec besedila to pojmovanje umešča ali drugače, kaj s tem pojmovanjem počne v sporazumevalnem procesu.

2.2 Pregled konkordanc in kolokacijskih vzorcev v Gigafidi 2.0 (1990–2018)

Pregled 300 zadetkov v korpusu GF2.0 (0,23 na milijon) pokaže, da ima lema⁴ *feminizacija* tri osnovne pomene:

1) (*zlasti neg.*) **prevlada žensk na določenem področju, ki zato tipično izgublja na veljavi;**

2) ženske nase prevzemajo bremena (revščine, okužbe itn.), kar nakazuje njihov tipično slabši družbeni položaj;

3) (*biol., med.*) prevzemanje (telesnih, fizioloških) značilnosti ženskega spola; vs. maskulinizacija.

V prispevku se osredotočamo na prvi pomen, ki je tudi najpogostejši (219), se pa občasno prepleta z drugim pomenom (2), ki sicer ne izkazuje enake mere negativnega vrednotenja.⁵ Po drugi strani je včasih prvi pomen težko ločiti od drugega, ki razkriva

2 Po teoriji Billa Louwa (1991) gre pri ironiji za posebno (pod)vrsto prozodije, ki temelji na kršenju tipičnih kolokacijskih vzorcev, ki sicer določajo tipično (in s tem pričakovano) pragmatično funkcijo.

3 Zaenkrat temeljijo oznake v jeziko(slo)vnih korpusih na oblikoskladnji, torej jezikovnosistemskih kategorijah spola, in ne predvidevajo kategorij analize v skladu s posameznikovo spolno identiteto, denimo (samo)opredelitev avtorja kot »transspolne osebe«. Z vidika slednjih je – zlasti pri avtomatskem označevanju korpusov – perpetuiranje binarne moško-ženske konceptualizacije jezikovnega spola lahko problematično.

4 Torej pojavnost leksema v korpusu v vseh njegovih skladenjskih oblikah. Lema je tehnični termin in osnovna enota korpusnih statistik.

5 Nobena pomenska delitev ni univerzalna in absolutna, temveč je odvisna od izbranih kriterijev.

družbeno realnost žensk, v kateri so te bolj od moških podvržene denimo revščini. Zgledi kažejo, da gre pri *feminizaciji* izrazito za reprezentacijo prevlade žensk kot odklonskost glede na prevlado moških, ki zrcali (domnevno) nevtralno stanje stvari. Ta diskurzivni pojav je analogen domnevni nevtralnosti v slovnični normi, ki predpostavlja kategorijo (moškega) slovničnega spola kot imuno na asimetrijo siceršnjih družbenih razmerij. Korpusno gradivo dokazuje, da prihaja do *feminizacije* na vseh področjih javnega življenja: v šolstvu, sodstvu, novinarstvu, zdravstvu in celo vojski, pri čemer je iz primerov, iz katerih lahko razberemo spol, razvidno, da ženske o pojavu govorijo z manj averzije. Dejstvo, da se *maskulinizacija* ne pojavlja v prvih dveh pomenih, ni povezano z jezikovnim sistemom, temveč z družbenimi razmerami. S podrobno analizo konkordanc smo lahko prepoznali prevladujoče diskurze o *feminizaciji*, torej rastoči prevladi žensk na posameznih družbenih področjih. Vrednotenje je v prvem pomenu prevladujoče negativno (107), sledi nevtralno (93), le 9 je primerov pozitivnega vrednotenja in 7 ironičnega pomena.

<i>feminizacija</i>	Pomen 1	%	Pomen 2	%	Pomen 3	%
GF2.0 (300)	219		55		26	
Negativno	107	48,8	16	29	0	
Ironično	7	3,1	0	0	0	
Pozitivno	9	4,1	3	5,4	0	
Nevtralno	93	42,4	7	12,7	5	19,2

Tabela 1: Pregled vrst vrednotenjskega pomena glede na pogostnost (GF2.0).

2.3 Pregled konkordanc v siParl 2.0 (parlament 1990–2018)

Govorni korpusi izkazujejo specifične, ki so zanimive še zlasti v besedilno-diskurzivni analizi. siParl 2.0 je korpus političnega oz. parlamentarnega diskurza, ki je naravnano izrazito razpravljalno, celo polemično. Za razliko od GF2.0 smo lahko tu analizirali rabo po spolu, saj je korpus ustrezno označen. Namenoma smo pri analizi zgledov upoštevali le spol, ne pa tudi strankarske pripadnosti posameznih poslancev in poslank, saj smo se želeli izogniti vnaprejšnjim predsodkom glede ideološke pripadnosti in prepričanaj tvorcev besedil. To seveda ne pomeni, da menimo, da ne bi bilo smiselno v kateri od naslednjih raziskav analizirati tudi stališča in vrednotenjsko funkcijo v razmerju do politične opredeljenosti poslancev in poslank. V korpusu je 117 zadetkov za lemo *feminizacija* (0,49 na milijon), ki se pojavlja le v prvem in drugem pomenu, torej v manjšem pomenskem razponu kot v referenčnem korpusu GF2.0:

1) (*zlasti neg.*) vse večja prevlada žensk na določenem področju, ki zato tipično izgublja na veljavi;

2) ženske nase prevzemajo bremena (revščine itn.), kar nakazuje njihov tipično slabši družbeni položaj.

Mogoče je opaziti, da se *feminizacija* v govornem korpusu izrazito pogosto pojavlja kot fokus razprave, zato sta polemičnost in polariziranje mnenj, sicer značilna tudi za

druge teme, bolj prisotna kot v korpusu GF2.0. V tem procesu prihaja na eni strani do dokaj sistematičnega pripisovanja negativnosti temu družbenemu pojavu, na drugi pa beležimo izražanje odnosa do same negativnosti tega pojava. Vrednotenjsko oz. pragmatično funkcijo v besedilu pogosto proizvaja kritika nekega stališča, prepričanja ali vrednote z ironiziranjem. Takšne primere v govornem korpusu smo tokrat označili s *POZ (iron)* in *NEG (iron)*. Obenem prihaja celo znotraj govora istih govorcev ali govork do menjave vrednotenjskega gledišča, v takem primeru smo se odločali, kot da gre za različni besedili oz. različna avtorja in kontekste ovrednotili vsakega posebej. Primera spodaj ponazarjata problematiko vrednotenjskega gledišča oz. zasidranosti vrednotenja v besedilu kot sporočanjsem procesu, ko je celo znotraj govora ene osebe zaznati dvoumnost oz. razcep v vrednotenju, poleg tega gre tudi za posredno izražanje stališč oz. mehčanje resničnih stališč z retoričnimi sredstvi:

(*POZ*,⁶ *Spol: Ž*) *S tem je povezana tudi velika **feminizacija** tega poklica, pa ne mislim nič slabega, tudi sama sem ženska, verjamem, da so lahko ženske še bolj sposobne kot moški, ampak najboljše delujejo sistemi takrat, kadar so poklici tudi spolno enakovredno zastopani.* (siParl)

(*NEG*, *Spol: M*) *Seveda, o pojavu **feminizacije** si pa niti ne upam govoriti kot liberalec. Pa vendar, tudi stroka očitno opozarja na ta problem. Prav tako ne moremo sodnikov izenačevati z državnimi pravobranilci ali pa, na primer, s tožilci.* (siParl)

Iz Tabele 2 so razvidna stališča oz. vrednotenjska drža glede na spol, ki po pričakovanjih kažejo, da prevladuje negativno vrednotenje pojava. Poleg manjše negativne naravnosti žensk je zanimiva ugotovitev, da se ženske v korpusu parlamentarnih razprav do *feminizacije* najpogosteje opredeljujejo z nečim, kar bi še najboljše opisali kot »pozitivna ironija« (v nasprotju z »negativno ironijo«, ki smo jo prav tako zabeležili), zato smo uvedli še označevalni podkategoriji *negativno ironično* in *pozitivno ironično*. Oznaka *pozitivno ironično* je druga najpogostejša za *negativno*, najdemo jo pri 17 % zgledov, vsi so primeri govora žensk. V dveh primerih smo se odločili za oznako *negativno ironično*, in sicer tam, kjer je šlo za posredno izraženo negativno stališče. V drugem pomenu (»prevzeti večji del bremena«, *feminizacija revščine* ipd.) smo našli le 10 zgledov, ki smo jim sicer pripisali negativno vrednost, čeprav bi jih lahko pod določenimi pogoji v primerjavi s prvim pomenom opredelili za vrednotenjsko nevtralne.

6 V tem primeru je mogoče razpravljati o tem, da gre pravzaprav za posredno izražanje negativnosti ob uporabi protivnega podredja, torej kompleksne sporočajske strategije, ki terja analizo (občutno) razširjenih kontekstov in upoštevanje komunikacijske namere.

<i>feminizacija</i> siParl 2.0 (117)	Pomen 1	%		%	Pomen 2		
Negativno	40	34,2	moški	36	90	moški	0
			ženske	4	10	ženske	10
Negativno ironično	2	1,7	moški	0	0	moški	0
			ženske	2	100	ženske	0
Pozitivno	12	10,2	moški	3	25	ženske	0
			ženske	9	75		
Pozitivno ironično	20	17	moški	0	0	moški	0
			ženske	20	100	ženske	0
Nevtralno	12	10,2	moški	6	50	moški	0
			ženske	6	50	ženske	0
Podvojeno*	31	26,4					

Tabela 2: Pregled vrst vrednotenjskega pomena glede na spol (siParl 2.0).

2.4 Korpus slovenskih tvitov Janes Tweet (2013–2017)

V korpusu tvitov s povprečno pogostostjo leme *feminizacija* 0,46 na milijon (70 zadetkov) je bilo zaradi vrste diskurza pričakovati največjo stopnjo vrednotenjske opredeljenosti. Prepletata se prvi in drugi pomen po pomenski shemi iz GF2.0. Nevtralnih kontekstov (29) je sicer za malenkost več kot negativnih (25), distribucija vrednotenja po spolih pa je znova in še posebej polarizirana: negativnega vrednotenja je med moškimi 68 %, pozitivno so vrednotili povsem enako kot ženske, nevtralnosti pa je pri moških 75,8 %, pri ženskah 24,1 %. Še posebej se tu potrjuje ugotovitev, da je analiza sentimenta zahtevna naloga, ki terja poznavanje razširjenega konteksta (ta pa v žanru tvitov praviloma ni na voljo). V naslednjem zgledu je bila denimo *feminizaciji* pripisana vrednost *nevtralno*, v resnici pa gre, če upoštevamo pragmatično funkcijo besedila, za negativno vrednotenje: *pri tako izraziti feminizaciji moških in načrtnem zgubljanju moškega principa ni to nič nenavadnega*.

<i>feminizacija</i> Janes Tweet (2013–2017) (70)	Pomen 1	%	Spol	%	
Negativno	25	35,7	moški	17	68
			ženske	8	32
Pozitivno	6	8,5	moški	3	50
			ženske	3	50
Nevtralno	29	41,4	moški	22	75,8
			ženske	7	24,1

Tabela 3: Pregled vrednotenjskega pomena glede na spol, prvi pomen (Janes Tweet).

3 Sklep

Analizirali smo rabo leksema *feminizacija* v treh slovenskih lematiziranih korpusih, različnih glede na besedilno zvrst in prenosnik, v dveh smo primerjali tudi distribucijo

rabe po spolu. Čeprav slovarski referenčni vir SSKJ² ne izpričuje slogovne, zvrstne ali katere druge zaznamovanosti, je treba ugotoviti prevladujoče negativno vrednotenjsko oz. semantično prozodijo. Medtem ko ponuja GF2.0 najboljše možnosti tako za kvantitativno kot kvalitativno raziskovanje razširjenega konteksta in raznolikosti rabe, pa siParl 2.0 in Janes Tweet razkrivata specifične svojih (govorjenih oz. hibridnih) besedil in zlasti z repertoarjem metaoznak omogočata boljše in lažje raziskovanje sociolingvističnih vidikov domnevno nevtralne jezikovne rabe. Ker pa se ukvarjamo z vprašanji, ki terjajo analizo širših besedil in tudi diskurza, ni mogoče spregledati določenih omejitev, ki jih prinaša za korpusne analize tipično »nelinearno« branje. Da bi prišli do najbolj verodostojnega podatka o vrednotenjski usmerjenosti in pragmatični funkciji *feminizacije*, je bilo treba še posebej v korpusu siParl zelo pozorno analizirati kontekst izrekanja in razbrati, v kakšnem razmerju je stališče govorca ali govorce do rabe izraza. Pogosta uporaba ironije, neke vrste vrednotenjske distance, ki se sicer neposredno navezuje na pojav semantične prozodije, ni presenetljiva, saj je to ena izmed tipičnih strategij izražanja stališč, zlasti v polemičnem ali kritičnem diskurzu.

Raba leksema *feminizacija* s sociolingvistične perspektive ponazarja in povzema problem asimetričnosti v spolskih kategorijah jezika. Na podlagi analiziranih kontekstov tisto, kar je lahko zaskrbljujoče, ni sam koncept *feminizacije* kot stanja, v katerem ženske enakovredno moškim pridobivajo izobrazbo, veščine in izkušnje, ter nato kandidirajo za ustrezna delovna mesta, temveč jezikovna praksa, v kateri to realnost opisujemo z jezikovnimi sredstvi, ki izražajo negativno vrednotenje in družbene konotacije. Z vidika diskurzivne analize reprezentacije žensk prek rabe leksema *feminizacija* v navedenih zgledih pa lahko zaključimo, da ne gre za »problem feminizacije« zgolj posameznih področij javne sfere (čeprav morda nekaterih posebej izrazito), temveč v veliki meri za s heteronormativizmom pogojeno problematizacijo normalnosti, v kateri je žensk na vseh ali mnogih družbenih področjih vse več.

Literatura

- BAKER, Paul, 2006: *Using Corpora in Discourse Analysis*. London: Continuum.
- GORJANC, Vojko, 2017: *Nije rečnik za seljaka*. Beograd: Biblioteka XX vek (Biblioteka XX vek, 232).
- HUNSTON, Susan, 2010: *Corpus Approaches to Evaluation: Phraseology and Evaluative Language*. London: Routledge.
- KRANJC, Simona, 2019: Spolno občutljiva raba jezika v učnih gradivih. *Slavistična revija* LXVII/2. 395–404.
- KRANJC, Simona, OŽBOT, Martina, 2013: Vloga spolno občutljivega jezika v slovenščini, angleščini in italijanščini. Andreja Žele (ur.): *Družbena funkcijskost jezika (vidiki, merila, opredelitve)*. *Obdobja* 32. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 233–239.
- LOUW, Bill, 1993: Irony in the Text or Insincerity in the Writer?: The Diagnostic Potential of Semantic Prosodies. Mona Baker, Gill Francis, Eleena Tognini-Bonelli (ur.): *Text and technology: in honour of John Sinclair*. Amsterdam: John Benjamins. 157–176.
- PARTINGTON, Alan, DUGUID, Alison, TAYLOR, Charlotte, 2013: *Patterns and Meanings in Discourse: Theory and practice in corpus-assisted discourse studies (CADS)*. Amsterdam: John Benjamins (Studies in Corpus Linguistics, 55).
- PERGER, Nina, 2016: Simbolno nasilje spolnega zaznamovanja v jeziku in prakse upora v visokošolskem prostoru. *Družboslovne razprave* XXXII/81. 41–60.

SINCLAIR, John, 1996: The Search for Units of Meaning. *Textus* 9. 75–106.

SINCLAIR, John, 2004: *Trust the Text: Language, Corpus and Discourse*. London, New York: Routledge.

ŠORLI, Mojca, 2014: *Pragmatični pomen v dvojezičnem slovaropisju. Doktorska disertacija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

ŠORLI, Mojca, 2020 (v pripravi): *Semantična prozodija: leksikalni in besedilno-diskurzivni vidiki*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU (Lingua Slovenica, 16).

Viri in orodja

Gigafida 2.0: Korpus pisne standardne slovenščine. <https://viri.cjvt.si/gigafida/> (dostop 10. 9. 2020)

Janes Tweet (2013–2017). www.clarin.si/noske/ (dostop 10. 9. 2020)

siParl 2.0 (1990–2018). www.clarin.si/noske/ (dostop 10. 9. 2020)

Sketch Engine. www.sketchengine.eu/ (dostop 10. 9. 2020)

Slovar slovenskega knjižnega jezika. Druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja. www.fran.si (dostop 10. 9. 2020)